

ביאורים

המלך מקבל את דברי החבר שהיתר העירוב בשבת איננו סתם דבר שהקלו בו חכמים על פי דעתם האישית נגד דברי התורה. אבל בכל זאת קשה לו להבין כיצד חוט ופיסת לחם מחברים בין רשויות שונות.

החבר לא מצטדק. הוא לא מגמגם ואומר שבעיקרון הוא צודק אבל אפשר לתת טעם לדבר. הוא משיב למלך בצורה ברורה ובלי התנצלויות שאם לא הבין זאת כנראה לא הבין דבר בסיטי ויטודי באמונת ישראל. ישנם דברים שפועלים בעולם גם בלי שבין את אופן פעולתם. 'כח המשיכה' פעל עוד לפני שהמדע גילה כיצד הוא עובד. יש חוקיות בטבע, ועל פי החוקים האלה אפשר להבין דברים שקורים, ניתן ללמוד על הטבע וגם למצוא פתרונות לבעיות קיימות. בדיוק כמו שיש מישור טבעי גשמי, כך יש גם מישור 'רוחני' שגם בו יש חוקיות מסוימת. הכוונה היא לדברים שאינם גשמיים ומוחשיים כמו טבע ומדע, ולכן החוקיות הזו מעט פחות מובהקת וברורה לעין האנושית. אבל לעם ישראל היא ברורה לחלוטין מכוח התורה והמסורת המקובלים בידינו. דוגמאות לחוקיות הרוחנית קיימות בכמה תחומים, למשל בתחום קניין רכוש רגיל, מי קבע מתי חפץ עובר מרשות המוכר לרשות הקונה? דוגמה נוספת היא מתחום הנישואין, מה הופך אישה רווקה שמוותרת להתחתן עם כל אדם שתחפוץ בו, לאישה נשואה האסורה לכל העולם? ישנו קניין רוחני הקושר בין הבעל ובין אשתו ולכן אוסר עליה להתחתן עם מישהו אחר. הקניין הזה נעשה על ידי חפץ השווה פרוטה ואמירת 'הרי את מקודשת לי' וכו'.

את כל הגדרות הקניינים הרוחניים לומדים אנו מהתורה ומדברי חז"ל. כך גם רשותו של האדם, התחום שבבעלותו, גם זהו מושג של קניין רוחני, וחז"ל מלמדים אותנו מה הם גדריו.

הרחבות

נבואה ומדע

ובכמו זה תעו. ריה"ל מפרט שלוש כיתות שטעו וחשבו שהם יכולים לחקות את מעשה הבורא מתוך היקשים שכליים. מבחינתם העולם מורכב משורת נוסחאות שרק צריך לפענח אותן כדי לעשות כמוהו. א. בעלי הכימיה. אלו הם המדענים, שעל-פי מה שראו בטבע חשבו שיצליחו ליצור דברים חדשים ולהפוך עצם אחד לחברו. כמו למשל להפוך מתכת פשוטה לזהב. כיום, לאחר התפתחות המדע, יש התקדמות רבה ודברים חדשים שהאנושות הצליחה לגלות. עם כל זה, עדיין לא הכול ידוע למדע. ב. בעלי הרוחניות. אלה המכשפים, שהיו מצויים מאוד בזמנם, ובימינו לבשו צורה מעט שונה. הם טוענים שאפשר לשלוט בכוחות שונים בעולם או באדם על ידי חשים, אמונות טפלות, אסטרולוגיה, היפנוזה וכדומה. ג. בעלי השמות. כמו נביאי הבעל ששמעו את אליהו הנביא מתפלל "ענני ה' ענני" ומיד נענה, וחשבו שזהו מן 'שם' בעל כוחות מיוחדים, וכל האומר אותו יכול לחולל ניסים. אך כפי שאומר ריה"ל, האמת היא שהנבואה איננה משהו שאפשר ללמד ולהעביר לאחר, אלא תלויה במידת העבודה וההשתדלות של כל אחד לפי מעשיו. הרמב"ם מוסיף שלפעמים נראה את דברי המכשפים קרובים להיות צודקים, אבל לא מדויקים, והם כמו פסולת שיש בה מעט אוכל. דברי הנביאים לעומת זאת מדויקים לחלוטין [יטודי התורה י ג-ד].

שאלות לדין

מהו היחס בין תפקיד הכהן לקב"ה בברכת כוהנים?
למה צריך לדקדק כל כך בפרטי הפרטים, במציאות ובהלכה?

ב אמר הפזרי: זה כבר ספקני, אבל לא התחזקה אצלי מלאכת הערוב עד שתהיה חברו בין שתי רשויות.

ב אמר החבר: אם כן, לא התחזקה אצלה התורה פלה. האם תזקה בעיניך העברת הרכוש והקרקעות והבית והעבדים בקבלת הקניין והצנאה, וגרושי האשה ואסורה אחר שהיתה מתרת במאמר 'פתבו וחתמו ותנו גט', והתרתה אחר אסורה במאמר 'תהא לי מקדשת', וכל מה שב'תורת פהנים' מן הדברים שהשלתם תלויה במעשה מסים או בדבור מסים, וצרעת הנגד והבית התלויה במאמר הפהן טמא או טהור, וכל המשכן אמנם היתה תלויה הקדשה בו בהקמת משה את המשכן והמשיחה בשמן המשיחה, וכן הפהנים אמנם היתה תלויה הקדשה בהם במלואים ובתנופה, והלויים בטרה ובתנופה, וטהרת הטמאים במי גדה, אשר הם אפר פרה ואזוב ושני תולעת, וחסוי הבית בשתי צפרים חיות והמעשה הוא, וכפרת החטאים ביום הכפורים, וטהור הקדש מן הטמאות בשעיר עזאזל עם המעשים הפרוכים בו, וברפת בני ישראל בנשיאת אהרן ידיו והדבור במאמר "יברכה ה'".

והיה חל עם כל מעשה מאלה המעשים הענין האלהי, לפי שמועשי התורה פהניות הטבעיות, כלם משערים מאת ה' יתעלה, ואין שערים ביצלת בשור ודם, כמו שאתה רואה ההיות הטבעיות משערות ושקולות ומאזנות ומזיגות מן היסודות הארבעה, ובדבר מעט ישלמו ויפנו ותחול עליהם הצורה הראויה להם של בעלי חיים וצמחים, ותגיע לכל מקום הצורה המתאימה לו, ובדבר מעט תפסד. הלא תראה הביצה שפפסיד אותה מקרה מעט של חם מפרז, או קר, או תנועה, ולא תקבל צורת האפרוח, וישלים אותה הפנים התרנגולת אותה בכמשך שלשה שבועות, ותחול בו הצורה בשלמות. ומי זה אשר יוכל לשער המעשים עד שיחול עליהם הענין האלהי אם לא ה' לבדו?

ובכמו זה תעו בעלי הכימיה ובעלי הרוחניות. אשר לבעלי הכימיה, הרי הם חשבו שישערו האש הטבעית במשקליהם עד שתהיה להם מה שירצו, ותהפך להם העצמים, כמו שתפעל אש החם הטבעי בבעלי החיים, אשר תהפך המזון לדם ובשר ועצם ושאר האברים, ורוצים להמציא כמו האש הזאת. והטעו אותם נסיונות שפצצו אותם במקרה, לא משעורם, כמו שפצצו שהאדם מתהנה מהנחת הארץ ברחם. ובעלי הרוחניות, פאשר שמעו מאז אדם עד בני ישראל מה שהיה נעשה להם בקרבנות מהראות הרשמים האלהיים, חשבו כי ההתחלה אמנם היא מהעיון והמחקר, ושהנביאים לא היו אלא חכמים מתחכמים, מסדרים אותן הנפלאות בהקשם, וקוו שישערו גם הם קרבנות בעתים ידועים ובמבטים כוכביים, כפי מה שהביא אליו הקשם, עם מעשים והקטרות, עד שעשו ספרים לכוכבים, וזולת זה ממה שאסור להזכירו. ומלבד אלה, בעלי השמות, פאשר שמעו על נביא שהתנבא שהוא בטא כך וכך ונעשה לו מופת כך, חשבו כי אותו הדבור הוא הסבה למופת ההוא, וחשקו באותן התכונות.

התחזקה - התבררה הבנתו. מלאכת הערוב - הכוונה לאופן יצירת הרשות המותרת, על ידי לחי, קורה או צורת הפתח [הערת הרב שילת]. חזקה בעיניך - מבורר ומובן לך. בקבלת הקניין והצואה - במכירה או במתנה יש צורך גם במעשה קניין וגם באמירה של המוכר. ואסורה - לבעלה שנתגרשה ממנו. בתורת כהנים - מצוות שבספר ויקרא, יפרטם להלן. חטוי הבית - טהרת בית המנוגע בצרעת. והמעשה ההוא - פרטי טהרת המצורע. בעלי הרוחניות - עובדי עבודה זרה ומכשפים. ותהפוך להם העצמים - למשל יהפכו מתכת כסף לזהב. אש החם הטבעי - חום הגוף ותהליכי פירוק המזון. בעלי השמות - אנשים הסבורים שבאמירה מסוימת הם יחוללו פלאים.

עדינות הטבע והכוחות הרוחניים

ניסיונות חקוי של ניסים

